

Развитие на платежните системи и перспективи в евро

Мирослав Вичев
Главен изпълнителен директор
на „БОРИКА“ АД

Прилагане на единни европейски стандарти за плащанията в лева, изпълнявани през платежна система БИСЕРА6

В края на 2019г. БОРИКА АД пое инициативата и отговори положително на очакванията на пазара за осигуряване на система за незабавни плащания в левове, хармонизирана със SCT Inst схемата на Европейския платежен съвет (ЕПС). Дружеството инвестира в изграждане на модерна платежна инфраструктура, обезпечаваша обработка на плащанията в режим 24/7/365. Внедряването на незабавни плащания успешно стартира в края на 2021г., когато бяха направени първите трансакции между клиентите на две банки. В края на 2023г. 28 доставчици на платежни услуги (ДПУ) осигуряват възможност на своите клиенти да получават незабавни плащания в рамките на 10 секунди, като 17 от тях осигуряват на своите клиенти и услугата да нареждат незабавни плащания. В процес на сертификация за изпращане на незабавни преводи са още 8 ДПУ-та. Броят на незабавните кредитни преводи надмина 1 млн. лв. месечно, като тенденцията е към нарастване. През 2023г. броят на незабавните плащания е 11,2 млн. или в сравнение с 2022г. броят им е нараснал близо десет пъти.

Наред със стартирането на незабавните кредитни преводи, от началото на 2021г. към новата платформа на БИСЕРА6 бяха мигрирани небюджетните (пакетни) плащания от MT формат към ISO 20022 XML. Така системата започна да обработва кредитни преводи в левове, базирани на SEPA стандарта на ЕПС за кредитни преводи, и директни дебити в левове, базирани на Request-to-Pay (Искане за плащане).

През м. октомври 2023г. беше направена следващата важна крачка. Успешно беше извършена миграцията на бюджетните плащания от MT формат към инфраструктурата на БИСЕРА6, където плащанията се основават на глобалните стандарти за XML съобщения ISO 20022. Използването на SEPA формат и при бюджетните кредитни преводи в лева беше важна стъпка за подготовка при въвеждането на еврото, осигуряваща възможност в бъдеще гражданите и бизнеса да извършват презгранични плащания от страните в ЕИП към приходните агенции и общините, както и на самите бюджетни организации да извършват плащания към контрагенти и крайни бенефициенти, чиито сметки се намират при банки или други ДПУ, част от SEPA зоната.

Изграждането на модерна платежна инфраструктура от ново поколение позволи да се извършват плащания в левове в SEPA стандарт по предплатен модел на сетълмент. Скоростта за обработка на междубанковите кредитни преводи се ускори значително, в резултат на което тези плащания вече са на разположение на крайните получатели в рамките на до един час. Предварителното заделяне на средства от банките по техническите им

сметки в БИСЕРА6 гарантира сигурната и бърза обработка на незабавните плащания в режим 24/7/365. Притози модел финансовият риск от неуспешен сетълмент между банките е елиминиран поради факта, че транзакциите се изпълняват само в границите на разполагаемата наличност по техническата сметка на даден участник.

Сигурната и надеждна обработка на плащанията послужи като основа за изграждане на иновативни услуги за крайни клиенти.

Съвместна дейност с Националната картова и платежна схема (НКПС) и развитие на услуги с добавена стойност

Услугите под бранда blink успешно навлизат на пазара за финансови услуги в България, като го променят, особено след въвеждането на допълнителни платежни услуги с местни характеристики – това са услуги с добавена стойност за потребителите, като blink P2P и blink parking.

Незабавните преводи blink P2P по мобилен номер вече се предлагат от 7 доставчика на платежни услуги, а 8-мият ще се включи до дни. Така, пазарният дял на ДПУ-тата, предлагащи услугата, ще достигне 75% до края на годината. За потребителите има редица предимства като това, че ДПУ ще предложат услугата за преводи до 100 лева без такса от 2 април до края на 2024 година.

Най-новата услуга с добавена стойност за потребителите, предлагана от НКПС, е blink parking. Тя дава устойчиво решение за дигитализация на градския транспорт и паркирането в общините в България, което подобрява градската среда. Услугата, освен иновативна, е улеснение за всички - както за общината, така и за нейните граждани и гости, защото им предоставя още един алтернативен и лесен начин на плащане за услуги в градската мобилност. Към днешна дата за предлагане на blink parking като услуга, са сключени договори за паркиране в зона с 65% от общините в страната, като се очаква покритието да достигне 75% до края на 2024 г. Целта е в предлагането на услугата да се включат всички общини в България.

Следващи стъпки и перспективи в евро

Следващите стратегически важни проекти, които стартирахме съвместно с Българска народна банка, са свързани с миграцията на банките участници в платежната система БИСЕРА7-EUR към новата платежна инфраструктура в евро, чрез която ще бъде осигурена пълна SEPA достижимост на кредитните преводи в евро и стартиране на незабавни плащания в евро.

Във връзка с реализацията на предстоящите промени при разплащанията в евро предстои изменение в лиценза на оперираната от БОРИКА АД платежна система БИСЕРА7-EUR. Наред с промяна на името на системата (БИСЕРА), предстои да бъде въведена процедура за сетълмент в TARGET с предварително финансиране на средства, съответно въвеждане на предплатен модел за сетълмент в БИСЕРА на обработваните SEPA

кредитни преводи и SEPA незабавни кредитни преводи, както и ще отпадне ограничението от 50 000 евро в лимита на плащанията между участниците. Максималната стойност на плащанията в евро, изпълнявани през системата БИСЕРА, ще бъдат в съответствие с правилниците на SEPA схемите (SCT и SCT Instant) на ЕПС. БОРИКА АД ще бъде в ролята на доставчик на технически услуги на БНБ, а за своите участници БИСЕРА ще осигурява предплатен сетълмент на SEPA презграничните плащания чрез наличния в STEP2 механизъм за Continuous Gross Settlement. За целите на изпълнението на незабавните плащания в евро, БИСЕРА ще се регистрира като спомагателна система в TIPS, като едновременно с това ще изпълнява ролята и на инструктираща страна TIPS. В този случай БОРИКА АД ще осигури необходимата техническа инфраструктура, чрез която БИСЕРА ще изпраща и получава незабавните плащания от името на своите участници (към и от банки и всички достижими ДПУ в TIPS), без да е необходимо същите да имат директна свързаност с TIPS. По този начин услугата за незабавни плащания между местните контрагенти ще бъде надградена с възможността за трансгранични незабавни плащания в евро с външни контрагенти.

Важни дати от проектния план са:

- 01.06.2024 г. – техническа миграция от инфраструктурата на БИСЕРА7-EUR към новата платежна платформа на БИСЕРА, осигуряване на предплатен модел на сетълмент за вътрешните плащания между участниците в платежната система и за презграничните плащания чрез оперативни съвместимите SEPA клирингови къщи;
- 09.07.2024 г. – прозорец на системата STEP2 на ЕВА Clearing и възможен старт на услугата в БИСЕРА за осигуряване на пълна SEPA достижимост, посредством директното участие на БНБ в STEP2;
- До края на 2024 г. – старт на услугата за незабавни плащания в евро чрез участие в TIPS: възможност за изпълнение чрез системата БИСЕРА както на вътрешни, така и на външни (презгранични) незабавни плащания в евро.

Промените в платежната система БОРИКА, обслужваща платежни операции, свързани с карти, са друг важен аспект в контекста на приемане на еврото като законно платежно средство в Република България. С миграцията към евро, системата за брутен сетълмент в реално време – RINGS ще спре да функционира, в резултат на което сетълментът на местните трансакции, иницирани с карти, ще започне да се извършва в TARGET, където платежна система БОРИКА ще бъде регистрирана като спомагателна система и ще продължи да нетира взаимните задължения между участниците, заедно с начисляването на прилежащите междубанкови такси на трансакциите.

Подготовката на платежната инфраструктура за въвеждане на еврото у нас безспорно катализира всички тези процеси и ускорява работата по евросвързаните проекти както нашата, така и на всички представители на платежната общност. Но независимо от датата на приемането на страната ни в Еврозоната, БОРИКА АД ще продължи да развива и да надгражда оперираните от дружеството платежни системи с модерни и иновативни услуги, в унисон с европейските стандарти и отговарящи на нуждите и очакванията на пазара.

